

I N F O R M A C I J A
O HITNOJ POTREBI IZBORA VJEŽBOVNO-STRELIŠNE PROSTORIJE RAD I
PRIPREME VOJSKE CRNE GORE ZA UČEŠĆE U AKTIVNOSTIMA ODGOVORA
NA KRIZE I REALIZACIJE NATO I NACIONALNIH VJEŽBI

Pred Vojskom Crne Gore stoje brojni zadaci koji su definisani Ustavom, zakonskim i podzakonskim aktima, ali i odlukama Savjeta za odbranu i bezbjednost i Skupštine Crne Gore. Njihova implementacija podrazumijeva ispunjenje procedura kroz koje pojedinci i jedinice dostižu nivo sposobnosti neophodan u pogledu spremnosti za odbranu Crne Gore i saveznica u okviru kolektivnog sistema bezbjednosti, za ravnopravno učešće na međunarodnim vježbama, i za učešće u NATO misijama i operacijama. To su složeni procesi koji, pored opremanja i razvoja kadra, podrazumijevaju i kreiranje borbenog ambijenta na poligonima koji treba da Zadovolje poseban set kriterijuma.

U proteklim godinama postojali su relativno povoljni uslovi da se za tu vrstu obuke i vježbovni aktivnosti koriste kapaciteti u kasarnama Vojske, uz česte modifikacije i primjenu ograničenja koja su bila neminovna. One obuke, koje su podrazumijevale učešće većeg broja crnogorskih vojnika, realizovane su na teritoriji partnerskih država.

Zbog agresije Rusije na Ukrajinu i brojnih drugih bezbjednosnih izazova, Alijansa je donijela više obavezujućih odluka čija hitnost izvršenja traži veću fokusiranost članica i brže donošenje nacionalnih odluka. Neke od njih su državni organi Crne Gore već donijeli, kao što je odluka Skupštine o upućivanju do 60 vojnika u područje krize.

Međutim, pripremu tih snaga za odvratanje i odbranu Alijanse na istočnim granicama nije moguće realizovati na poligonima u kasarnama. Stoga je na teritoriji Crne Gore neophodno imati adekvatan prostor na kojem je moguće kreirati scenario i uslove približne borbenim, realizovati taktička uvježbavanja jedinica i bojeva artiljerijska gađanja, kao i gađanja na većim daljinama naoružanjem koje je instalirano na lakooklopnim patrolnim vozilima JLTV "Oshkosh". Na sjednici Savjeta za odbranu i bezbjednost, održanoj 17.10.2022. godine, dogovoreno je da se za potrebe obuke prvog kontingenta, koji će početkom 2023. godine biti upućen u Bugarsku, koriste kapaciteti poligona u susjedstvu, te da Vlada shodno svojim nadležnostima u što kraćem vremenu riješi pitanje poligona u Crnoj Gori za obuku narednih kontingenata. Zajednički je konstatovano da obuka crnogorskih kontingenata u kontinuitetu na poligonima drugih država nije moguća jer značajno komplikuje planiranje ciklusa obuke, ali i iz drugih razloga kao što su:

- visina troškova je tri puta veća u poređenju sa troškovima koje bi imali na teritoriji Crne Gore;
- komplikovana logistička podrška;
- korišćenje tih poligona je veliki izazov u bezbjednosnom smislu, posebno u dijelu koji se odnosi na transport municije, naoružanja i eksploziva do tih lokacija, itd.

Dakle, obuka kontingenata za upućivanje u područje krize predstavljaće kontinuitet, jer će se odmah nakon završetka obuke prvog, početi sa obukom drugog kontingenta, i tako redom do prestanka potrebe za njihovim angažovanjem.

Pored navedenog, važno je istaći da obuka crnogorskih kontingenata nije jedina potreba za korišćenjem poligona. Uvođenje nove opreme i sredstava u operativnu upotrebu i njeno testiranje je osjetljiva aktivnost i najstrožije čuvana tajna u svim vojskama svijeta, zbog čega je važno da se ta procedura sprovodi na sopstvenoj teritoriji. Zbog nedostatka adekvatnog prostora, Vojska Crne Gore još uvijek nije u mogućnosti da u potpunosti testira efikasnost daljinski upravljivih oružnih stanica tipa *Elbit* koje su montirane na *Oshkosh* vozila, a koja će se koristiti i u Bugarskoj, ali i na vježbama.

Organizacija nacionalnih i NATO vježbi je obaveza koju Crna Gora ima prema Alijansi na godišnjem nivou, kao domaćin dijela aktivnosti iz domena kolektivne obuke sa saveznicima.

Izdvajaju se dvije vježbe koje se tokom 2023. godine moraju izvesti na teritoriji Crne Gore. One su važne zbog njihovog značaja za sistem kolektivne odbrane Alijanse, ali i sa aspekta broja država koje će na njima uzeti učešće. Prva vježba je "Zajednički izazov 23" („*Common Challenge 23*"), na kojoj će pored pripadnika Vojske Crne Gore učestvovati preko stotinu pripadnika oružanih snaga partnerskih zemalja¹. Svrha vježbe je obuka komandi i jedinica za efikasno izvršenje operacija u planinskom ambijentu, u zimskim uslovima. Pored multinacionalnog karaktera koji ova vježba ima, njenom realizacijom bi se zaokružila dugogodišnja bilateralna saradnja sa Republikom Austrijom u oblasti planinskog ratovanja zimi i ljeti, kao i osposobljavanja pojedinaca i timova Vojske Crne Gore za traganje i spašavanje.

Druga vježba je „*Immediate Response 23*", koja se izvodi kao dio NATO vježbe „*Defender Europe 2023*", a čiji je cilj uvježbavanje snaga za odbranu članica NATO-a i na njoj učestvuju pripadnici oružanih snaga zemalja članica Američko–jadranske povelje (A-5 Inicijative)². Tokom ove vježbe izvršiće se i ocjenjivanje sposobnosti i borbene spremnosti jedne čete Vojske Crne Gore, koja je deklarirana za učešće u NATO snagama spremnosti za odvratanje i odbranu od 2024. godine, na koji način će se ispuniti jedan od najvažnijih ciljeva spremnosti crnogorskih snaga za odvratanje i odbranu Alijanse.

Standardi za obuku u borbenoj spremnosti i realizacije navedenih aktivnosti zahtijevaju korišćenje prostora, minimalno sljedećih karakteristika:

- Da bude širine 6-10 km i dubine 17-25 km, kako bi se realizovala bojeva gađanja artiljerijskim oruđima;
- Da bude dominantno manevarsko zemljište koje omogućava kretanje terenskih i borbenih vozila i realizaciju taktičkih vježbi sa bojevim gađanjima pješadijskim naoružanjem, minobacačima i artiljerijskim oruđima;
- Da u okolini nema stalno naseljenih mjesta;
- Da prostor nije ispresijecan šumama i većim vodenim tokovima;
- Da ima pristupni put ili posjeduje uslove za njegovu gradnju.

¹ Pripadnici oružanih snaga: Republike Austrije, Republike Italije, Republike Sjeverne Makedonije, Mejn/SAD, Republike Turske (u ulozi posmatrača); pripadnici NATO centara izvrsnosti za planinsko ratovanje.

² Zemlje članice Američko-jadranske povelje (A-5 inicijative) su: Republika Albanija, Republika Hrvatska, Republika Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Sjedinjene Američke Države. Republika Srbija i Republika Kosovo imaju status posmatrača, dok Republika Slovenija učestvuje u radu Inicijative, kao gost, odnosno po pozivu.

Lokacija na Sinjajevini, ukupne površine oko 74.500.000 m² je, nakon izviđanja teritorije Crne Gore iz vazduha i sa kopna, izabrana iz razloga što je jedino ona ispunjavala definisane kriterijume, a da pritom ista nije u zoni nacionalnih parkova, parkova kulture i zakonom zaštićenih područja i u državnom je vlasništvu, što nije iziskivalo dodatne troškove otkupa.

Postupak u kojem je Sinjajevina izabrana kao lokacija za vježbovno-strelišnu prostoriju, trajao je od 2013. godine do 2019. godine. I pored toga što Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu, u članu 4, isključuje projekte od značaja za odbranu od obaveze za procjenu uticaja na životnu sredinu, Ministarstvo odbrane je u tom periodu sprovelo proceduru koja se odnosila na dobijanje neophodnih saglasnosti od ministarstava i drugih institucija.